

N:o 15.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; gifven Stockholms slott den 19 december 1902.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Hjalmar Westring.

Förslag

till

Lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Häri genom förordnas, att nedan nämnda paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 5.

Kommunens beslutanderätt utöfvas genom därtill bland stadens röstberättigade män valde deputerade, som benämnas stadsfullmäktige och äro till antalet ett hundra. Ej må stadsfullmäktige med verkställighetsåtgärder af något slag eller med förvaltning af penningar eller andra tillgångar för kommunens räkning samfäldt och omedelbart sig befatta.

Verkställighet och förvaltning tillkomma de särskilda nämnder, afdelningar eller personer, som stadsfullmäktige för sådant ändamål utse, och hvilka hvar inom sitt område äro för omförmälda göromål ansvariga.

Dessa nämnder och afdelningar, åt hvilka vården om kommunens gemensamma angelägenheter närmast anförtrodd är, hafva ock därför främsta åliggandet att verka till kommunens gagn och tillse, att de allmänna behofven varda fyllda i den mån tillgångar därtill finnas eller kunna beredas.

Öfverståthållaren tillkommer att med uppmärksamhet följa verkställigheten af stadsfullmäktiges beslut och förvaltningen af kommunens gemensamma angelägenheter.

§ 15.

Nedan nämnda personer må, med hänsikt till deras ämbets- eller tjänstemannaställning, icke vara stadsfullmäktige, nämligen öfverståthållaren, underståthållaren, polismästaren och stadens fiskaler äfvensom de tjänstemän och betjante, hvilka i och för sina befattningar äro inför stadsfullmäktige eller under dem ställda nämnder eller afdelningar redo skyldige.

Vid stadsfullmäktiges sammanträden äger öfverståthållaren eller, där han är hindrad, underståthållaren att vara tillstädes och i öfverläggningarna, men ej i besluten, deltaga.

§ 18.

Stadsfullmäktige välja årligen bland sig en ordförande och en vice ordförande, om hvilka val underrättelse skall till öfverståthållareämbetet insändas.

Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att vid något stadsfullmäktiges sammanträde närvara, välja de, som tillstädes äro, en annan ordförande för tillfället.

Fullmäktige antaga ock en sekreterare, hvars åligganden bestämmas i den instruktion, som de kunna finna skäligt för honom utfärda.

§ 19.

Stadsfullmäktige, för hvilka tjänstgöringsåret börjar den 1 april, sammanträda å första helgfria dag i februari, april, juni, oktober och december månader samt däremellan så ofta ordföranden finner sådant af nöden. Kallelse till sammanträde bör ock utfärdas, då tio eller flere af fullmäktige med uppgift om anledningen skriftligen därom anhålla.

Sammanträde skall jämväl hållas, då öfverståthållareämbetet det äskar för behandling af uppgifvet ärende.

§ 20.

Kallelse till sammanträde skall genom ordförandens försorg skriftligen utfärdas och senast dagen förut, så vidt möjligt är, en hvar full-

mäktig delgifvas. Åtta dagar före sammanträdet, eller, där saken ej tål sådant uppskof, minst tre dagar förut, bör ock tillkännagifvande därom, med uppgift å ärenden, som skola förekomma, införas i den tidning, hvaruti öfverståthållareämbetets kungörelser vanligen intagas.

Skriftlig underrättelse om sammanträdet skall senast dagen förut meddelas öfverståthållareämbetet.

§ 24.

Vid fullmäktiges sammanträden föres protokoll, som vid näst därpå följande sammanträde justeras, så vida icke fullmäktige uppdraga åt ordföranden, jämte två eller flere ledamöter, att å dag dessförinnan justeringen verkställa.

Stadsfullmäktiges beslut skola, så snart de blifvit justerade, skriftligen delgifvas öfverståthållareämbetet.

Det justerade protokollet skall å förut kungjord dag offentligen uppläsas; hvarjämte en kort uppgift om de vid sammanträdet fattade hufvudsakliga beslut samtidigt införas i den tidning, hvaruti öfverståthållareämbetets kungörelser vanligen inflyta.

§ 32.

Beslut, som öfverståthållareämbetets pröfning underställas, skola antingen oförändrade fastställas eller ogillas. Vägrar öfverståthållareämbetet sökt fastställelse, skall skäl därtill uppgifvas.

Uraktlåta stadsfullmäktige underställa något beslut i fråga, där underställning bort ske, äger öfverståthållareämbetet förbjuda verkställighet af beslutet.

I de fall, då öfverståthållareämbetet vägrar fastställelse eller förbjuder verkställighet, ankommer på stadsfullmäktige att afgöra, huruvida frågan skall Kungl. Maj:ts pröfning underställas.

§ 33.

Stadsfullmäktige utse bland sig högst tio personer att jämte ordföranden och vice ordföranden hos fullmäktige utgöra ett särskildt utskott, som har att med sin uppmärksamhet följa förvaltningen af stadens angelägenheter i alla riktningar; till fullmäktige göra framställningar och förslag, som i ett eller annat hänseende häraf kunna förmedlas; till föredragning bereda alla de ärenden för öfrigt, i hvilka

fullmäktige skola utlåtanden eller beslut meddela, samt å stadsfullmäktiges vägnar företrädesvis öfvervaka verkställigheten af fullmäktiges beslut. Detta beredningsutskott äger att från de under stadsfullmäktige lydande nämnder, afdelningar eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande äro af nöden, äfvensom att hos öfverståthållareämbetet omedelbart göra framställning om upplysningars infordrande från ämbetsmyndigheter, på sätt för stadsfullmäktige i § 28 medgifvet är.

Öfverståthållaren eller, där han är hindrad, underståthållaren är obetaget att öfvervara beredningsutskottets sammanträden samt att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten.

Den hos stadsfullmäktige anställde sekreterare tjänstgör ock i sådan egenskap hos beredningsutskottet.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1903; och skall det val af ordförande bland stadsfullmäktige, hvilket vid stadsfullmäktiges första därefter infallande sammanträde bör äga rum, gälla för tiden till första sammanträdet i april 1904.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 december 1902.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 WESTRING,
 RAMSTEDT,
 BERGER,
 MEYER och
 VON FRIESEN.

Departementschefen statsrådet Westring anförde i underdånighet:
Med anledning af Rikets Ständers den 12 februari 1858 gjorda framställning om granskning af de angående menighetsstyrelser, såväl i städerna som på landet, gällande författningar tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté för att utarbета särskilda förslag i nämnda afseende. Uti det betänkande och förslag till, bland annat, förordningar om kommunalstyrelse på landet och i stad, som af kommittéen afgafs den 31 oktober

1859, gjordes i fråga om ordförandeskapet hos stadsfullmäktige och magistraternas ställning inom kommunen icke någon åtskillnad mellan hufvudstaden och öfriga städer i riket, utan blefvo i sådant afseende föreslagna för alla städer gemensamma bestämmelser, enligt hvilka stadsfullmäktige skulle själfva bland sig utse ordförande och vederbörande magistrat dels vaka däröfver, att de af stadsfullmäktige fattade beslut bringades till verkställighet, dels ock utöfva öfverinseende öfver verkställigheten af dessa beslut äfvensom öfver förvaltningen.

Stockholms magistrat och borgerskapets äldste, hvilkas yttranden inforrades öfver detta förslag i de delar däraf, som voro afsedda att vinna tillämpning å hufvudstaden, instämde med kommittéen i den åsikt, att kommunen själf och allena borde råda och besluta i angelägenheter, hvilka den ensamt rörde, men ansågo all inblandning från magistratens sida i kommunalstyrelsen otjänlig. Däremot förordades sådan ändring i förslaget, hvarigenom åt öfverståthållareämbetet inrymdes viss befogenhet i afseende på beslut och åtgärder af de nämnder, åt hvilka den egentliga förvaltningen och verkställigheten inom kommunen enligt magistratens och borgerskapets äldstes förslag borde uppdragas.

Uti det underdåniga yttrande, som den 30 december 1861 af öfverståthållareämbetet afgafs öfver kommittéförslaget, framhöll öfverståthållareämbetet behovet af samband mellan den kommunala och den administrativa myndigheten samt af inflytande från någon statsmyndighet på förvaltningen af hufvudstadens kommunalväsende, enär särskildt denna kommun ägde att disponera ej mindre stadens, än äfven statens medel, äfvensom delvis besluta i rena statsangelägenheter, och hemställde i anledning däraf öfverståthållareämbetet, att hufvudstadens magistrat måtte få i kommunalförvaltningen på det sätt deltaga, att bland dess lagfarne ledamöter delegerade af magistraten utsåges att taga säte och stämma i förvaltningsnämnderna. Därjämte hemställde öfverståthållareämbetet, att öfverståthållaren, i likhet med hvad i kommunalkommittéens förslag till förordning om landsting föreslagits i afseende på Kungl. Maj:ts befallningshafvande, måtte förklaras berättigad att öfvervara stadsrepresentationens sammanträden och deltaga i dess öfverläggningar, men ej i besluten.

Vid underdånig föredragning den 23 maj 1862 af frågan om förändrade kommunalstadganden för Stockholms stad framhöll vederbörande departementschef att, då Stockholms stad i allmänhet betraktades såsom ett län för sig, och då i den för landstingen utfärdade nådiga förordning blifvit åt Kungl. Maj:t förbehållen rättighet att utse landstingets ordförande, samt då öfverståthållaren i Stockholm, såsom ord-

förande bland magistraten och borgerskapets äldste, dittills ägt att leda öfverläggningarne inom den från ålder för stadens flesta kommunala angelägenheter befintliga styrelse, så torde, i anledning däraf och med afseende jämväl å den ställning i förhållande till kommunen, som vore öfverståhållaren tillagd i gällande instruktion och reglementen för flera bland de styrelser, direktions och nämnder, hvilka haft närmaste vården af kommunens angelägenheter dittills sig anförtrodd, det vara lämpligt bestämma, att bland stadsfullmäktige ordet skulle föras af öfverståhållaren, när han tillstades vore, med rätt för honom att i öfverläggningarne, men ej i besluten deltaga. Ett ytterligare skäl för ett slikt bestämmande förefunnes, enligt departementschefens tanke, däruti, att vården om de kommunala angelägenheterna i Stockholm hade för det allmänna en särskild vikt och betydelse, icke blott därigenom att i Stockholm, såsom rikets hufvudstad, landets regering hade sitt säte, utan ock i följd däraf, att där befunnes en icke ringa del af statens egendom, äfvensom i det förhållande att, genom särskilda anordningar för beredande af biträde åt öfverståhållaren vid utöfningen af hans ämbete, vore afsedt att lämna ämbetets innehafvare tid och tillfälle att åt de kommunala angelägenheterna ägna en större uppmärksamhet och mera odelad omtanke.

I öfverensstämmelse med denna af departementschefen uttalade uppfattning blef i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 stadgadt i 18 §. att ibland stadsfullmäktige ordet skulle föras af öfverståhållaren, när han vore tillstades, med rätt för honom att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten, samt i 33 §, att stadsfullmäktige skulle utse ibland sig högst tio personer att, jämte öfverståhållaren och vice ordföranden hos fullmäktige, utgöra ett beredningsutskott, hvilken senare bestämmelse tillämpats så, att öfverståhållaren inom detta utskott intager enahanda ställning som, på sätt nyss angifvits, tillagts honom ibland stadsfullmäktige.

Nu hafva Stockholms stadsfullmäktige i underdånig skrifvelse den 11 november 1901 hemställt om ändring i dessa föreskrifter och därvid anført hufvudsakligen följande.

Fråga om ändring af föreskrifterna angående öfverståhållarens själfskrifna ordförandeskap i stadsfullmäktige hade upprepade gånger varit föremål för såväl stadsfullmäktiges som Riksdagens öfverläggningar, men af olika skäl hade ändringsförslagen dittills icke vunnit bifall hvarken inom rikets eller stadens representation. Inom stadsfullmäktige hade emellertid den uppfattningen, att stadsfullmäktige i rikets främsta kommun borde med afseende på rätten att välja ord-

förande likställas med stadsfullmäktige i öfriga rikets städer, där stadsfullmäktige väljas, allt mera gjort sig gällande; och då emot den ifrågasatta ändringen inom Riksdagen med styrka framhållits, att det icke vore skäl att i förevarande hänseende ändra gällande lag, då önskan därom icke blifvit framställd af den, saken närmast rörde, eller stadsfullmäktige själfva, hade stadsfullmäktige funnit sig böra hos Eders Kungl. Maj:t göra underdånig framställning i ärendet.

Till stöd för sin i sådant hänseende gjorda hemställan åberopade stadsfullmäktige hvad Riksdagens lagutskott vid olika tillfällen i detta afseende anført. Sålunda hade lagutskottet vid 1869 års riksdag yttrat, bland annat, att föreskriften, att öfverståthållaren, när han vore tillstädes, skulle föra ordet, icke syntes betingad af några för hufvudstaden egendomliga förhållanden. Om ändamålet med inrättandet af hufvudstadens kommunalrepresentation endast varit det att af denna bilda en rådgifvande församling, hvilken öfverståthållaren ägde sammankalla för att med henne ingå i rådplägningar om medlen att befordra kommunens ekonomiska väl, hade det varit i sin ordning, att ordförandeplatsen blifvit honom tillerkänd. Sådan vore likväl icke denna institution; den vore en inom lagliga gränser beslutande församling, bildad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de principer för den kommunala själfstyrelsen, som genom förordningen den 21 mars 1862 vunnit tillämpning i fråga om rikets öfriga städer. En anordning, hvarigenom ordförandeskapet för Stockholms stadsfullmäktige förbehållits öfverståthållaren, såsom sådan, syntes därför föga förenlig med institutionens idé.

Enligt 31 och 49 §§:na af ifrågavarande förordning ankomme det på öfverståthållareämbetet dels att, efter underställning, antingen fastställa eller gilla vissa hos stadsfullmäktige fattade beslut, dels ock att upptaga och afgöra besvär öfver fullmäktiges beslut i stadens gemensamma angelägenheter. Den pröfning, som sålunda tillkomme öfverståthållaren, utgjorde ett särdeles viktigt skäl till att vidtaga den föreslagna förändringen; ty utom det att öfverståthållaren under närvarande förhållande ganska lätt kunde blifva försatt i en skef ställning, ägnad att framkalla missförstånd och mistydningar, borde ej heller förbises, att det äfven strede mot andan af vår lagstiftning i öfrigt att låta samma ärende i två instanser af samma person handläggas, hvilket därför borde, så vidt möjligt vore, undvikas.

Lagutskottet vid 1900 års riksdag hade för sin del till alla delar instämt i dessa uttalanden och erinrat först, att äfven 1898 års lagutskott, som afstyrkt väckt förslag om ändring i förevarande syfte af

Stockholms kommunalförordning, likväl erkänt såsom obestriddigt, att den för Stockholm gällande bestämmelsen om en själfskrifven ordförande i stadsfullmäktige icke stode i öfverensstämmelse med den våra kommunallagar eljest genomgående själfstyrelseprincipen, hvilken beträffande öfriga städer tagit sig ett uttryck, bland andra, uti den kommunalrepresentationen tillerkända rätt att själf och inom sig utse den, som skulle leda dess förhandlingar. Då denna princip, fortsatte 1900 års lagutskott, icke vore ett blott teoretiskt hugskott, utan framgått ur historiens erfarenheter, så låge i principens rätta tillämpning äfven en förvissning om att därigenom vunnes betydelsefulla praktiska fördelar af såväl allmännare som mera enskild natur. Vid viktiga tillfällen kunde det mången gång till och med gestalta sig så, att det för kommunen blefve ett lifsintresse, att den person, som skulle representera enheten och ledningen i kommunalförvaltningen, vore efter kommunalrepresentationens val framgången ur dess egna led. Af dessa skäl, och då det ej borde på allvar kunna ifrågasättas, att Stockholms stadsfullmäktige mer än andra kommunala representationer skulle sakna utsikter att inom sig finna någon lämplig ordförande, hade lagutskottet ansett den ifrågasatta lagändringen vara för Stockholms kommun gagnelig.

Men den nuvarande anordningen förryckte, enligt utskottets uppfattning, äfven den ställning, som jämlikt sakens natur och lagens mening den administrativa myndigheten å sin sida skulle intaga i förhållande till kommunalrepresentationen.

Fullgörandet af öfverståthållarens rätt och plikt att i viktiga frågor, som berörde hans ämbetsutöfning, vid öfverläggningarna i stadsfullmäktige göra sin uppfattning gällande måste nämligen blifva illusorisk i följd af bestämmelsen, att han tillika samtidigt skulle tjänstgöra som fullmäktiges ordförande. Öfverståthållarens befattning med ärendena under fullmäktiges sammanträden hade äfven inskränkt sig till att leda förhandlingarna, därvid han enligt häfdvunnet bruk, som hade goda skäl för sig, icke yttrat sin egen mening. Under sådana förhållanden kunde öfverståthållaren lätt vänta att mötas af ogillande, i fall han hos fullmäktige framförde sin egen åsikt i någon angelägenhet, enär han i och genom fullgörandet af sitt statsämbetes skyldigheter i detta afseende bröte emot de i fullmäktiges ögon ännu viktigare förpliktelser, som ordförandeskapet enligt häfdvunnet bruk pålade honom. Sedan lagutskottet därefter framhållit, att öfverståthållarens dubbelställning framträdde såsom icke mindre skef vid utöfvandet af hans pröfningsrätt i afseende å de beslut af stadsfullmäktige, hvilka genom underställning eller besvär till honom hänskötes, fäste utskottet upp-

märksamheten därpå, att någon anledning icke funnes att befara, att upphörandet af denna dubbelställning skulle medföra pröfningsrättens oriktiga eller ovisliga begagnande.

Man syntes, sade lagutskottet i sådant afseende, icke äga rättighet utan vidare antaga, att särskildt inom förevarande förvaltningsområde den administrativa myndigheten skulle, ställd på sin rätta plats, missbruka sin pröfningsrätt. Och allraminst borde i detta afseende kunna dragas obestämda slutsatser däraf, att samarbetet mellan öfverståhållaren och kommunalrepresentationen ditintills med den nuvarande ordningen varit godt. Ty detta hade väl närmast berott på öfverståhållarens personlighet, och ingen torde föreställa sig, att de män, hvilka sedan den nya kommunallagens tillkomst beklädt öfverståhållareämbetet, skulle under andra förhållanden vållat staden några synnerliga bekymmer genom mindre skickligt utöfvande af sin lagstadgade myndighet.

Sedan lagutskottet slutligen framhållit, att den i detta ämne ofta framförda invändningen, att Stockholms stad vore i territoriellt afseende att likställas med ett län, hvars representation, landstinget, ej ägde utse sin ordförande, såväl i formellt som i sakligt afseende saknade all befogenhet, yttrade utskottet, att denna fråga uppenbarligen hörde till dem, som städse återkomme, till dess de vunnit sin lösning, och att det ej syntes kunna vara annat än önskligt, att förevarande angelägenhet ordnades, innan författningens anmärkta bristfällighet hunnit gifva anledning till ännu mera framträdande förhållanden.

Då hvad sålunda blifvit anfördt för den ifrågasatta reformen syntes stadsfullmäktige vara principiellt riktigt och reformen enligt stadsfullmäktiges uppfattning vore för Stockholms kommun gämlig, hafva stadsfullmäktige anhållit, det täcktes Eders Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåta nådig proposition angående ändrad lydelse af förordningen den 23 maj 1862 om kommunalstyrelse i Stockholm i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af stadsfullmäktige antaget förslag.

Enligt detta förslag skulle 18 § ändras så, att stadsfullmäktige skulle årligen bland sig välja såväl ordförande som vice ordförande, om hvilka val dock underrättelse skulle till öfverståhållareämbetet insändas. Vidare skulle 15 §, förutom en af förslaget i öfrigt nödvändiggjord redaktionsändring, erhålla ett tillägg, enligt hvilket öfverståhållaren eller, där han vore hindrad, underståhållaren skulle äga vara tillstädes vid stadsfullmäktiges sammanträden och i öfverläggningarna, men ej i besluten deltaga. Uti 19 §, som gifver öfverståhållaren rätt att mellan de ordinarie sammanträdena sammankalla stadsfullmäktige, så ofta han finner sådant af nöden, skulle ordet »öfverståhållaren» ut-

bytas mot ordet »ordföranden». Slutligen innehöll förslaget sådan ändring af 33 §, att beredningsutskottet skulle bestå af tio stadsfullmäktige jämte ordföranden och vice ordföranden hos fullmäktige, men att det skulle vara öfverståhållaren obetaget att öfvervara beredningsutskottets sammanträden och deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten.

Denna stadsfullmäktiges framställning har till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnats af öfverståhållareämbetet med underdånig skrifvelse den 31 december 1901, däri ämbetet till en början anført, att genom införande i förordningen den 23 maj 1862 af bestämmelsen, att öfverståhållaren skulle vara ordförande hos stadsfullmäktige och ledamot af beredningsutskottet, blifvit för hufvudstaden, likasom för öfriga svenska kommuner, i lag stadgad en inskränkning i dess kommunala själfstyrelse. Jämfördes emellertid denna inskränkning med det sätt, hvarpå genom Kungl. Maj:ts nådiga förordning om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 öfriga städers rätt i afseende å själfstyrelsen blifvit begränsad, och toges härvid i behörigt betraktande, att i samma förordning blifvit åt magistraten uppdraget icke blott att öfvervaka verkställigheten af stadsfullmäktiges beslut utan äfven att så till vida pröfva giltigheten af desamma att, därest besluten befunes stridande mot gällande författningar eller särskilda föreskrifter eller underställning, där den bort äga rum, underlåtits, magistraten vore pliktig att vägra handräckning till deras verkställighet, framträdde oförtydligt den vida förmånligare ställning, som hufvudstaden i berörda afseende intoge, och i huru ringa mån den kommunala friheten i hufvudstaden befunes begränsad.

Sedan öfverståhållareämbetet därefter lämnat en redogörelse för hufvuddragen af några andra länders lagstiftning rörande städernas styrelseformer, har ämbetet i anledning af stadsfullmäktiges framställning anført följande.

Till stöd för den underdåniga framställningen hade stadsfullmäktige hufvudsakligen åberopat hvad af Riksdagens lagutskott blifvit vid olika tillfällen rörande denna fråga anfördt och bland de såsom ur principiell synpunkt viktigaste skälen för förändringen framhållit den enligt 31 och 49 §§ kommunalförordningen öfverståhållaren tillkommande pröfning af vissa hos stadsfullmäktige fattade beslut. I afseende härå erinrade öfverståhållareämbetet att, om äfven det måste medgifvas, att den formella behandlingen af ärenden hos stadsfullmäktige skulle kunna föranleda svårigheter vid den inom öfverståhållareämbetet sedermera förekommande pröfningen för fastställelse af stadsfullmäktiges beslut, torde det likväl vara uppenbart att, om öfverståhållaren i egenkap af stadsfullmäktiges ordförande nödgats med klubbslag befästa ett

beslut, som han ansett vara af beskaffenhet, att det icke bort fattas, denna omständighet icke vore för honom bindande vid pröfning af frågan, huruvida beslutet borde fastställas eller icke. Dylika olägenheter eller svårigheter af formell art syntes visserligen kunna upptäckas, men de torde säkerligen kunna i praktiken undvikas.

Vidare hade vid upprepade tillfällen under denna frågas behandling såsom skäl för den ifrågasatta förändringen framhållits, att det icke vore representanterna för rikets främsta kommun värdigt att i afseende på rätten att välja ordförande vara olikställda med stadsfullmäktige i öfriga rikets städer. Härvid borde likväl erinras, att likasom något tvifvel icke kunde råda om hufvudstadens nuvarande stadsfullmäktiges förmåga och goda vilja att bland sina ledamöter utse en för ordförandeplatsen lämplig person, det lika litet torde kunna gifvas någon säkerhet för, att valen till stadsfullmäktige framdeles skulle ske med samma omsorg och urskillning som dittills, och att icke de tider kunde komma, då bland stadsfullmäktige bildats partier, mellan hvilka stridigheter skulle uppstå och föras med lidelsefull häftighet, särskildt vid de tillfällen, då det gällde val af den person, som skulle intaga den främsta platsen inom kommunalrepresentationen. Om och när en dylik tvedräktens och splitets tid komme, torde måhända den reform, som nu syntes för mången naturlig och önskvärd, komma att föranleda missnöje och beklagande.

Bestämmelserna om öfverståhållarens ordförandeskap hos stadsfullmäktige och hans insättande såsom ledamot af deras beredningsutskott samt föreskriften om infordrande af stadsfullmäktiges yttrande angående föreslagna nya eller förändrade ordningsföreskrifter för hufvudstaden hade tydligen haft till syfte att i fråga om hufvudstadens styrelse åt ärendenas gång bereda största möjliga trygghet samt förekomma slitningar genom att vid möjligen skiljaktiga åsikter hos municipalstyrelsen och den administrativa myndigheten bereda tillfälle till jämkning och samförstånd redan under frågornas förberedande behandling. Öfverståhållareämbetet vore också i tillfälle att vitsorda, hurusom dessa myndigheter alltsedan kommunalförordningen för Stockholm börjat tillämpas kunnat enligt samverka för hufvudstadens väl såsom det gemensamma målet. För öfverståhållareämbetet hade det med afseende å dess åliggande att pröfva och fastställa stadsfullmäktiges beslut medfört en ostridig förmån, att ämbetets innehafvare varit i tillfälle att erfara skälen för och emot de förslag, som blifvit dragna under stadsfullmäktiges pröfning, samt att följa öfverläggningarna med den uppmärksamhet, som af en ordförande måste däråt ägnas i vida högre grad än af en

åhörare, som ägde rätt att deltaga i öfverläggningarna, men ej i beslutet. Det kunde däremot befaras att, därest genom en ändring af nu gällande bestämmelser detta samarbete skulle komma att upphöra, olika uppfattningar hos den beslutande och fastställande myndigheten kunde föranleda ej blott svårigheter vid pröfningen af vissa stadsfullmäktiges beslut, utan äfven vägran af fastställelse med däraf förorsakade besvär, förklaringar och utlåtanden jämte flera åtgärder, hvilka kunde åstadkomma söndring, där enighet borde vara rådande. Öfverståthållareämbetet hade icke heller kunnat finna, att nu gällande anordning medfört någon skada eller olägenhet för kommunen, liksom ämbetet trodde sig kunna försäkra, att rätten att fritt besluta inom lagens gränser aldrig blifvit kränkt samt att yttrandefriheten behörigen respekterats. Det nuvarande systemet vore sålunda grundadt på sam- och växelverkan mellan de två myndigheter, som hade sig hufvudstadens administration anförtrodd. Denna förbindelse mellan de olika myndigheterna uppehölls enligt den nuvarande anordningen för Stockholm genom öfverståthållarens samarbete med stadsfullmäktige och deras beredningsutskott, under hvilket tillfälle gäfves att efter pröfning sammanjämka olika meningar, men öfverståthållareämbetet befarade, att detta samarbete, som enligt vunnen erfarenhet ländt de båda myndigheterna till ömsesidig båtad, skulle genom nu begärda förändringar i kommunalförordningen i hög grad förringas.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt ansåge sig öfverståthållareämbetet sakna tillräcklig anledning att till nådigt bifall förorda stadsfullmäktiges ifrågavarande framställning. Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t finna öfverståthållarens ordförandeskap hos stadsfullmäktige och hans ledamotskap af beredningsutskottet böra upphöra, hemställde ämbetet, att Eders Kungl. Maj:t behagade i sammanhang med däraf betingade lagförändringar taga i nådigt öfvervägande behovet af att i kommunalförordningen för Stockholm blefve, utöfver hvad stadsfullmäktige föreslagit, införda jämväl andra bestämmelser, genom hvilka det nödvändiga sambandet mellan hufvudstadens administrativa myndighet och dess kommunalrepresentation bibehölles.

Med anledning af denna hemställan anmodade dåvarande chefen för civildepartementet öfverståthållareämbetet att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med underdånigt yttrande rörande de särskilda bestämmelser, som, därest omförmälda ordförandeskap och ledamotskap skulle komma att upphöra, syntes öfverståthållareämbetet böra i kommunalförordningen införas för att bibehålla sambandet mellan hufvudstadens administrativa myndighet och dess kommunalrepresentation.

Öfverståthållareämbetet, som åt särskilde kommitterade uppdrog frågans utredning, öfverlämnade till Eders Kungl. Maj:t med underdånig skrifvelse den 29 mars 1902 ett af kommitterade afgifvet förslag till de särskilda bestämmelser, som under förutsättning af bifall till de af stadsfullmäktige ifrågasatta ändringar borde meddelas i kommunalförordningen utöfver dem, om hvilka stadsfullmäktige gjort framställning; och åberopade öfverståthållareämbetet såsom eget underdånigt yttrande det af kommitterade afgifna betänkande.

I detta betänkande erinra kommitterade först, att i följd af stadgandet om öfverståthållarens själfskrifna ordförandeskap hos stadsfullmäktige, och då öfverståthållaren icke allenast jämlikt 33 § i kommunalförordningen varit ledamot i stadsfullmäktiges beredningsutskott utan äfven därstädes från början af kommunalförordningens tillkomst alltjämt fört ordet, han ditills haft till åliggande och varit i tillfälle att med särskild uppmärksamhet följa verkställigheten af stadsfullmäktiges beslut och förvaltningen af kommunens gemensamma angelägenheter. I händelse stadsfullmäktiges framställning bifolles och den ifrågasatta förändringen genomfördes, borde på samma gång i kommunalförordningen införas ett stadgande, som tydligen utmärkte, att förändringen lämnade öfverståthållarens skyldighet att ägna sin uppmärksamhet åt kommunens angelägenheter oberörd, så att hans makt-påliggande ämbetsplikt i detta hänseende kvarstode såsom gällande med oförminskad kraft och i lika hög grad efter förändringen som före densamma. Genom ett stadgande i oförmälda syfte förekommes, att förändringens innebörd och räckvidd missförstodes eller blefve föremål för skiljaktiga meningar. Stadgandet förringade icke i något hänseende hufvudstadens invånares lagfästa rätt till själfstyrelse och vore ägnadt att underlätta en för hufvudstaden fördelaktig samverkan emellan öfverståthållaren å ena samt å andra sidan stadsfullmäktige, beredningsutskottet, nämnderna och stadens tjänstemän, af hvilka senare öfverståthållaren borde säkrare kunna påräkna tillbörligt tillmötesgående, om hans ifrågavarande ämbetsplikt funnes uttryckt i kommunalförordningen, än om den där saknades. Stadgandet tillgodosåge slutligen de anspråk, som från det allmännas sida skäligen kunde framställas i syfte att betrygga statens viktiga intressen i hufvudstaden.

Som 5 § i kommunalförordningen för Stockholm innehölle föreskrifter om verkställigheten och förvaltningen, syntes det föreslagna stadgandet lämpligast böra tilläggas samma § såsom ett fjärde moment.

Vidare anförde kommitterade, att stadsfullmäktige uti 19 § af kommunalförordningen för Stockholm, hvilken § föreskrefve, att stadsfull-

mäktige skulle sammanträda å första helgfria dag i februari, april, juni, oktober och december månader samt däremellan så ofta öfverståthållaren funne sådant af nöden, föreslagit en ändring, hvarigenom öfverståthållaren skulle frånhändas all rätt att påkalla sammanträde med stadsfullmäktige. Då det torde vara af synnerlig vikt, att stadsfullmäktige sammanträdde, jämväl när öfverståthållaren det äskade, hvilket för öfrigt vore analogt med föreskriften i förordningen om kommunalstyrelse i stad § 34, hemställdes att, i händelse 19 § erhöles den ordalydelse, stadsfullmäktige föreslagit, ett moment måtte läggas till paragrafen af innehåll, att sammanträde skulle hållas, jämväl då öfverståthållaren det äskade för behandling af uppgifvet ärende.

Därest det själfskrifna ordförandeskapet upphörde, hemställde kommitterade vidare, att i kommunalförordningen för Stockholm måtte införas, att öfverståthållaren skulle skriftligen underrättas om stadsfullmäktiges sammanträden. En dylik föreskrift saknades och hade hittills varit obehöfelig, enär öfverståthållaren själf utsatte tiden för sammanträdena. På grund häraf, och i likhet med hvad som i förordningen om kommunalstyrelse i stad § 35 stadgades, föresloges, att 20 § i kommunalförordningen för Stockholm erhöles ett tillägg i detta syfte.

Såsom ordförande hade öfverståthållaren bestämt tid för sammanträdena och därvid kunnat afpassa tiden med hänsikt till ledighet från andra ämbetsgöröml, så att han varit oförhindrad att i regeln bevista sammanträdena, hvarigenom han varit satt i tillfälle att regelbundet kunna följa ärendenas behandling och taga kännedom om stadsfullmäktiges beslut. Efter upphörandet af själfskrifvenheten vore det icke säkert, att den valde ordföranden vid utsättande af sammanträdena toge hänsyn därtill, att öfverståthållaren vore oförhindrad tillstädeskomma. Men det torde vara af vikt, att besluten under alla förhållanden bringades till hans kännedom. På det att sådant alltid måtte ske, föreslogo kommitterade införande i kommunalförordningen för Stockholm af ett med 43 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad angående delgifvandet af stadsfullmäktiges beslut öfverensstämmande stadgande, som syntes lämpligen kunna inskjutas i 24 §.

I 47 § af förordningen om kommunalstyrelse i stad stadgades, att magistraten skulle vägra handräckning till verkställighet af beslut, i händelse underställning, där den bort äga rum, uraktlåtits. Något sådant stadgande finnes icke i Stockholms kommunalförordning, sannolikt af det skäl, att öfverståthållaren ansetts, såsom ordförande hos stadsfullmäktige och ledamot af beredningsutskottet, kunna utöfva tillräcklig och verksam kontroll därå, att underställning skedde i de fall,

där den vore föreskrifven. Om den ifrågasatta förändringen genomfördes och öfverståthållarens omförmälda ordförandeskap och ledamotskap upphörde, ansåge kommitterade, att öfverståthållareämbetet borde berättigas att, i likhet med magistraterna i rikets öfriga städer, förbjuda verkställighet af icke behörigen underställt beslut. Af sådan anledning föreslogo kommitterade, att 32 § i kommunalförordningen för Stockholm måtte erhålla en i sådan riktning ändrad lydelse.

Uti infordradt, den 24 september 1902 afgifvet underdånigt yttrande hafva stadsfullmäktige förklarar sig ej hafva någon erinran att göra mot kommitterades ofvanberörda förslag till ändringar i kommunalförordningen för Stockholm, men hafva, med afseende å motiveringen till det föreslagna tillägget till 5 § i kommunalförordningen, framhållit, att ifrågavarande tilläggsstadgande icke finge anses innebära någon utvidgad bestämmanderätt för öfverståthållaren med afseende å kommunens angelägenheter, utöfver hvad i gällande författningar redan funnes stadgadt.

Det lärers väl icke kunna förnekas, att det ligger en viss oegentlighet i det förhållandet, att stadsfullmäktige i Stockholm icke i likhet med motsvarande representationer i de andra städerna själfve utse sin ordförande. Det synes mig därför, som om den önskan att vinna ändring härutinnan, hvilken vid upprepade tillfällen kommit i dagen och som nu tagit sig uttryck i en framställning från stadsfullmäktige, borde vinna afseende, därest ej omständigheter föreligga, som utgöra hinder däremot. Hvad i ärendet förekommit synes mig icke gifva vid handen, att sådant hinder förefinnes. Att det är önskvärdt att ett visst samband finnes emellan den administrativa och de kommunala myndigheterna är gifvet. Men detta samband synes mig skola kunna fullt så väl, om icke bättre, upprätthållas, därest öfverståthållaren beredes möjlighet att, befriad från ordförandeskapet, delta i förhandlingarna i alla hos stadsfullmäktige förekommande ärenden. Genom en sådan anordning får han ett rikt tillfälle att göra sin sakkunskap och sitt inflytande gällande, under det att hans ledning från ordförandeplatsen måste vara af hufvudsakligen formell art. Väl att märka är vidare, att genom stadgandet därom, att stadsfullmäktiges beslut skola i vidsträckt omfattning underställas öfverståthållareämbetets pröfning, en synnerligen effektiv kontroll å stadsfullmäktiges verksamhet förefinnes. Genom de föreskrifter, som den utaf öfverståthållareämbetet tillsatta kommittéen föreslagit och hvilka jämväl stadsfullmäktige för sin del förordat, har ytterligare

garanti vunnits för en väl afvägd samverkan mellan den administrativa myndigheten och den kommunala representationen.

På grund af hvad jag nu anfört anser jag skäl förefinnas för vidtagande af den ändring i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm, som nu ifrågasatts; och har jag i afseende å själfva formuleringen endast funnit några förtydligande jämkningar böra göras.

Departementschefen uppläste härefter förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 samt hemställde, att samma förslag måtte för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkta hemställan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

E. K. Almqvist.